

KOMPAS

Colofon

Jaargang: 15
Nummer 3 en 4
September 2023

Werkmateriaal met verwerkingsmogelijkheden voor leidinggevend en kinderen van -12 kinderclubs.

Redactie

Plony Herweijer, voorzitter
Janneke de Jongh
Janita Molenaar
Janneke Mourits
Dicky Qualm-Visser
Nicoline van Wijngaarden-Kersten
Jaco Zijl

Uitgave

Jeugdbond Gereformeerde Gemeenten
Houttuinlaan 7
3447 GM Woerden
T: (0348) 489948
I: www.jbgg.nl
E: info@jbgg.nl

Van de redactie

In deze twee nummers van *Kompas* kom je opnieuw twee onderwerpen tegen die met het jaarthema 'Aan tafel' te maken hebben. Abraham die drie bijzondere gasten ontvangt en een maaltijd voor hen maakt en Daniël en zijn vrienden die heerlijk eten afslaan om de Heere geen verdriet te doen. In beide gevallen komt de vreze van de Heere duidelijk naar voren. Aan jou de mooie taak om de kinderen van jouw vereniging of club jaloers te maken op deze mensen, die een nauw leven met de Heere kenden.

Voor de nummers 3 en 4 vind je hierbij de handleiding, compleet met vertelschets, nuttige achtergrondinformatie en alle antwoorden van opdrachten in de werkboekjes. Ik wens je veel vreugde toe tijdens de bijeenkomsten. Dat je onder de zegen van de Heere de kinderen een maaltijd van geestelijk voedsel mag voorzetten! Met jou bid ik dat de Heere door Zijn Geest de kinderen levend maakt en dat Hij dit werk wil gebruiken tot Zijn eer.

Namens de redactie,

Evert Barten

Eten voor Abrahams gasten

Toelichting op het thema

Dit jaar zijn de vertellingen gegroepeerd rondom het thema 'Aan tafel, maaltijden in de Bijbel'. In deze schets gaat het over het bezoek dat de Heere in menselijke gedaante aan Abraham brengt en waarbij Hij hem, en in het bijzonder ook Sara, vertelt van de zoon die het andere jaar uit Sara zal geboren worden. Abraham zet de Heere en de twee engelen bij deze ontmoeting een maaltijd voor.

Doel van de vertelling

Het gaat hier uiteindelijk om de vervulling van Gods belofte, die de Heere al in Genesis 3 vers 15 gegeven had. En daar ging het Abraham en Sara ook om: dat er een Zaligmaker zou komen Die het weer goed zou maken tussen God en de mensen. Door Wie ze weer bij de Heere zouden kunnen wonen en met Hem leven. De kinderen horen in deze geschiedenis ook hoe de Heere Zijn beloften altijd vervult. Hij is een Waarmaker van Zijn Woord. Een rode draad door Genesis heen is dat de Heere Zijn beloften vervult dwars door de onmogelijkheden heen, juist als het vanuit de mens niet meer kan. De vervulling geeft worstelingen mee. En toch: alles wat Hij beloofd heeft, doet Hij ook, hoe onmogelijk dat voor ons ook schijnt te zijn. Hij zegt het hier Zelf: Zou iets voor den HEERE te wonderlijk zijn? Het geloof vindt alleen rust in God en Zijn Woord.

Introductie van het thema voor de kinderen

Schrijf thuis met een UV-pen met onzichtbare inkt (o.a. bij Hema of [Handige UV pen met onzichtbare inkt | bol.com](http://HandigeUVpenmetontzichtbareinkt.nl)) op een wit vel papier bijvoorbeeld: Zou iets voor de Heere te wonderlijk zijn? Neem het mee naar de club.

Laat het aan de kinderen zien. Vraag bijvoorbeeld: Staat er iets op dit blad papier? Of, zeg: Dit blad papier is leeg, hè? Laat de kinderen reageren.

Zeg daarna: "Maar als ik nu zeg dat er wél iets op staat, geloof je dat dan? Geloof je wat ik zeg?" Reactie kinderen. Vervolgens schijn je met het UV-lampje op het vel papier, de letters zullen zichtbaar worden. (Thuis eerst uitproberen en controleren.)

Waarom geloofde je het wel/niet? Geloof je mij op mijn woord: wat zou dit met de Heere te maken hebben? Na de vertelling terugkomen op de laatste vraag: Wanneer geloof je iemand wel/niet? Geloof je de Heere op Zijn Woord? Je ziet het niet. Maar als Hij het zegt, is het waar!

Zingen en lezen

Zingen

Psalm 93: 1-4

Psalm 111: 2,3,5

Psalm 84: 3,6

Psalm 105: 5

Psalm 103: 1,2,3

Psalm 136: 1,4,26

Psalm 89: 3,4,14

Psalm 77: 5,8

Lofz. Zach. vs. 2

Psalm 130 :3,4

- Heb je wel gehoord van Abraham...
- Wie maar de goede God laat zorgen...
- Nooit kan 't geloof te veel verwachten...

Lezen

Genesis 18: 1-15/16

Kerntekst

Genesis 18:14 *Zou iets voor den HEERE te wonderlijk zijn? Ter gezetter tijd zal Ik tot u wederkomen, omtrent dezen tijd des levens, en Sara zal een zoon hebben.*

Vertelling

Het is midden op de dag. Het is warm. De meeste mensen hebben de schaduw opgezocht. Want buiten is het nu veel te heet. Kijk, daar bij de eikenbossen van Mamre in het land Kanaän staan onder de lage bomen wat tenten. In de deur van een van de tenten zit een man. Hij zit in gedachten.

Wie is die man en waaraan zou hij denken?

Die man is Abraham. Hij woont nu al bijna vijftig jaar in Kanaän. Eerst woonde hij in Ur der Chaldeeën, een land heel ver bij Kanaän vandaan. Daar diende hij samen met zijn familie de afgoden. Maar toen was de Heere gekomen. Hij had gezegd: Ga gij uit uw land en uit uw maagschap en uit uws vaders huis, naar het land, dat Ik u wijzen zal. En Ik zal u tot een groot volk maken en u zegenen. De Heere had beloofd hem in een land te brengen dat Hij aan hem en aan zijn kinderen zou geven. De Heere zou hem zegenen. En het allerbelangrijkste was: uit zijn kinderen zou de lang beloofde Messias geboren worden, Die de Heere in het paradijs al aan Adam en Eva beloofd had, en Die zou komen om mensen weer met God te verzoenen. Die weer vrede tussen de Heere en de mens zou maken.

Gehoorzaam was Abram op reis gegaan. Saraï, zijn vrouw was meegegaan. Uiteindelijk waren ze veilig in Kanaän aangekomen. En ja, de Heere had hem gezegd. Hij kreeg veel vee, knechten en dienstmeisjes. Maar... een kind hebben hij en Sara niet.

Toch, een poosje geleden was de Heere weer teruggekomen, na veel jaren waarin veel was gebeurd. De Heere had gezegd: "Abram, Ik richt Mijn verbond met je op. Nu zal het niet lang meer duren of Saraï, je vrouw, zal een kindje, een zoon krijgen. Daarom krijg je een andere naam: voortaan heet je Abraham. En Saraï moet je voortaan Sara noemen."

Verwonderd had Abraham geluisterd. Sara, een kindje? Ze waren al zo oud.

En Ismaël dan, de zoon van het dienstmeisje Hagar, die was er toch ook nog? Hij had het gezegd tegen de Heere: Och, dat Ismaël mocht leven. "Ja" had de Heere geantwoord, "voor Ismaël zal Ik ook zorgen, maar hij is niet de zoon die Ik je beloofd heb. Die zal uit Sara geboren worden en dat zal over een jaar gebeuren. Die zoon moet je Izak noemen."

Wat was Abraham blij geweest toen de Heere hem dat verteld had. Vanaf die dag heette hij Abraham en Saraï heette vanaf toen Sara. Hij had ook alles aan Sara verteld, zoals hij altijd had gedaan als de Heere bij hem was geweest om hem meer over de belofte te vertellen.

En daar zit Abraham nu, in de deur van zijn tent. Als hij opkijkt, ziet hij dat er drie mannen aankomen. Het zijn vreemdelingen; hij weet niet wie het zijn. Toch staat hij vlug op en loopt naar ze toe. Zo midden op de dag, als het zo warm is, heb je toch in ieder geval water nodig en een koele plek om even uit te rusten? Als je als vreemdeling door het land Kanaän reist, kan dat best gevaarlijk zijn. Er is niemand die je beschermt.

Terwijl Abraham hen groet, maakt hij een buiging, zoals de mensen dat daar gewend zijn, en vraagt: "Wilt U bij mij wat uitrusten en de maaltijd gebruiken? Ik zal voor water zorgen om Uw voeten te wassen, en U kunt uitrusten onder deze boom. Ook zal ik voor brood zorgen."

Even later heeft Abraham hen een plekje gegeven onder de boom.

Dan loopt hij naar Sara die in de tent is en zegt: "Sara, neem snel drie maten meelbloem, kneed die en maak er koeken van." Zelf gaat Abraham naar zijn vee. Daar zoekt hij een kalf uit. Dat neemt hij mee naar zijn knecht, die het klaar moet maken. Als alles klaar is - de koeken en het vlees - neemt Abraham ook nog boter en melk, en zet het op de tafel voor zijn gasten neer. Abraham staat bij hen als ze eten.

Plotseling vraagt Eén van hen: "Waar is Sara, uw vrouw?" Verbaasd kijkt Abraham op. Dat is een vreemde vraag... Dat vraag je nooit! Dat hoort niet. Vrouwen zijn in de tent en komen niet tevoorschijn als er vreemdelingen zijn. Maar nog wonderlijker is het dat die Vreemdeling weet dat ze Sara heet... Die naam heeft ze nog maar een paar weken. Die naam heeft de Héere haar gegeven...

Abraham begint hier te begrijpen Wie die Man is Die bij hem op bezoek is gekomen. Vanaf het begin heeft hij wel gemerkt dat het geen gewone mannen waren, maar wie het nu precies waren, wist hij niet. Nu gaat de Heere - want Hij is het Zelf - laten zien Wie Hij is. En dat doet Hij door de woorden die Hij spreekt.

Waar is Sara...? Abraham geeft maar een heel kort antwoord: "In de tent."

Dan gaat de Heere verder met spreken: "Ik zal voorzeker weder tot u komen omtrent, deze tijd des levens; en zie, Sara zal een zoon hebben."

Verwonderd heeft Abraham geluisterd. Wat de Heere nu zegt is hetzelfde als wat Hij een poosje geleden ook heeft gezegd. Nu weet Abraham het zeker: Het is de HEERE Zelf Die bij hem op bezoek gekomen is. Wat een wonder. En Hij heeft Zijn belofte nog eens herhaald: de belofte van een zoon. Maar daar hoort ook de belofte van het land bij. En vooral: de belofte van de Messias, Die ook voor Abraham naar deze wereld zal komen om hem zalig te maken.

Wat een bijzondere maaltijd is dat geworden. Wat is Abraham blij dat hij deze vreemdelingen heeft uitgenodigd.

- 0 - 0 - 0 - 0 - 0 - 0 -

Aan de andere kant van het tentdoek staat Sara. Ze heeft alles gehoord. Ze heeft gehoord dat er vreemdelingen kwamen en ze heeft voor het bezoek koeken klaar gemaakt. Nee, met hen aan tafel zitten en mee-eten mocht niet. Maar meeluisteren wel. En dat doet ze ook.

En opeens, wat hoort ze daar? "Waar is Sara, uw vrouw?" Hè, hoe weet die Vreemdeling wie zij is? En dat ze Sara heet, en niet Sarai zoals eerst? Ingespannen luistert Sara verder. En dan...: "Voorzeker – het is echt waar – Sara zal een zoon hebben."

Wat had Sara gehoopt dat de Heere dát nog eens zou zeggen... De Heere had tegen haar man gezegd dat hij tot een groot volk zou worden. Sara had die belofte vast geloofd. Maar dat had de Heere tegen Abraham gezegd; niet tegen haar.

Lang had ze gewacht en gehoopt dat ze toch ook nog een kind zou krijgen... Maar de jaren waren voorbijgegaan. Nu is ze oud geworden, al bijna negentig jaar. Vrouwen die zo oud zijn, krijgen geen kinderen meer... Toch heeft Sara ernaar uitgezien dat ze ook een kindje zou krijgen. Nee, niet alleen omdat ze dan ook moeder zou zijn, maar vooral om wat de Heere nog meer gezegd had. Dat uit dát kind de Heere Jezus geboren zou worden, Die ook Sara's Verlosser zou zijn.

Nog maar kortgeleden was Abraham weer bij haar gekomen. "Sarai", had hij gezegd, "ik noem je voortaan Sara; dat wil de Heere." Abraham had verteld hoe de Heere hem weer verschenen was en gezegd had, dat zij, Sara, een kindje zou krijgen; al was ze nog zo oud.

En nu, nu vertelt de Heere het ook aan haar, terwijl ze luistert achter het gordijn van de tent. Nu hoort ze het zelf van de Heere! Sara zal wel blij zijn...

Blij? Verwonderd? O, kijk eens naar het gezicht van Sara. Nee, je hoort niets. Maar in het hart van Sara komen allerlei vragen. Ik? Ik ben al bijna negentig jaar... Zal ik nu nog een kindje krijgen? Dat kan toch niet...? En dan lacht Sara. Want wat ze hoort, kán niet meer. O, wat doet het haar pijn in haar hart. Maar ze lacht... Dát kan ze niet geloven... Nee, niemand ziet het dat ze lacht, want ze doet het niet hardop, maar zachtjes ...

Maar opeens, o, hoor eens. Daar klinkt weer die stem: "Waarom heeft Sara gelachen?" Het is opnieuw de stem van de Heere: "Waarom heeft Sara gelachen?" Eigenlijk zegt de Heere: "Waarom gelooft Sara niet wat Ik zeg? Zou er voor de HEERE iets te wonderlijk zijn?" Wat schrikt Sara. De Heere weet dat ze gelachen heeft, omdat ze Zijn Woord niet gelooft. Hij laat dat ook merken.

En toch, wat is de Heere goed! Hij zegt eigenlijk: "Sara, Ik weet dat je Mijn woord niet gelooft, en dat is zonde. Je vertrouwt Mij niet en je gelooft niet dat Ik het kan doen. Maar, Sara, Ik ben niet alleen alwetend, Ik ben ook almachtig. Ik kan alle dingen. Kijk nu maar niet naar jezelf, want dan kun je geen kindje krijgen. Maar Sara, kijk nu maar naar Mij. Ik ben de Almachtige, Ik kan alles. Voor Mij is niets onmogelijk. Toe, vertrouw nu maar op Mij. Ook al denk je dat het niet meer kan, bij Mij zijn alle dingen mogelijk. Want geen ding is Mij te wonderlijk!"

Wat doet Sara? Ze komt tevoorschijn. Ze moet wel! O, wat schaamt ze zich. Voor Abraham, maar bovenal voor de Heere. En wat doet ze dan? Ze zegt: "Ik heb niet gelachen." Nu liegt ze nog ook...

Maar de Heere antwoordt haar: "Nee, maar jij hébt gelachen." De Heere bestraft haar opnieuw. Maar Hij neemt Zijn belofte niet terug. Wat is de Heere onuitsprekelijk goed. Wat heeft Hij een geduld met Zijn kinderen!

Toch heeft het ongeloof het niet gewonnen in het hart van Sara. Nee, de Heere heeft haar weer leren geloven. Ze heeft mogen vertrouwen op het woord van de Heere. Ze heeft het woord van de Heere mogen geloven. Ze heeft toch een kindje gekregen, ook al was ze al negentig jaar. Dat kindje hebben Abraham en Sara Izak genoemd; dat betekent: hij lacht. Toen heeft Sara weer gelachen, maar niet van ongeloof. Toen heeft ze gelachen van verwondering. Omdat de Heere zo goed is. Omdat Hij zo genadig is. En omdat Hij haar ook de zonde van het ongeloof vergeven heeft. Omdat Hij doet wat Hij belooft. Zou er voor de HEERE iets te wonderlijk zijn? Want zelfs van het ongeloof kan de Heere verlossen. Ook jou! Want voor de Heere is geen ding te wonderlijk. Hij kan ook jou bekeren.

Weet je waarom? Omdat de Heere niet kan liegen. Omdat Hij altijd doet, wat Hij zegt.

Hij heeft beloofd: *Ík zál...* Ja, Hij heeft beloofd dat er Eén zou komen Die de satan zou overwinnen; Die ook het ongelooft zou overwinnen. Hij zal Koning zijn en eeuwig regeren. En dan zal er ook geen ongelooft meer zijn. Maar dan zal Hij alle eer krijgen. Hij, de Heere Jezus Christus, Die ook uit Sara wilde geboren worden.

Zijn er bij jou ook van die dingen die zo onmogelijk zijn? Bij de Heere is dat niet zo. Vertel ze maar aan Hem. Want bij Hem is geen ding onmogelijk. Voor Hem is geen ding te wonderlijk!

Afsluiting:

Kom terug op de vraag die je aan het eind van de introductie hebt gesteld.

Achtergrondinformatie

Voorgeschiedenis

Abraham is door de Heere geroepen uit Ur der Chaldeeën. De Heere had hem niet alleen de opdracht gegeven alles te verlaten en te gaan naar het land dat Hij hem zou wijzen, maar had hem ook iets beloofd. Abraham zou een kind krijgen en een nageslacht, en dat nageslacht zou het land krijgen dat de Heere hem zou wijzen. Bovendien zou uit zijn nageslacht hét Zaad geboren worden, de Heere Jezus. Gehoorzaam is Abraham op reis gegaan, niet wetende waar hij komen zou. Maar hij geloofde wat de Heere gezegd en beloofd had.

Dat is nu al vijftientig jaar geleden. En nog steeds heeft de Heere Zijn belofte niet vervuld.

Abraham en Sara zijn oud geworden. Menselijkerwijs gesproken is het onmogelijk dat Sara nog in verwachting zal raken en een kind baren.

Abraham heeft al eens tegen de Heere gezegd: "Bedoelt U met mijn zaad misschien mijn knecht Eliëzer?" Maar de Heere had toen gezegd: "Nee, maar die uit uw lijf zal voortkomen."

Niet zo lang geleden is de Heere weer gekomen en heeft gezegd: "Volgend jaar, dan zal Sara een zoon hebben."

De Heere heeft Abraham en ook Sara toen ook een nieuwe naam gegeven (eerst heetten ze Abram en Sarai, nu: Abraham en Sara).

Maar de Heere heeft Zijn belofte nog niet Zelf aan Sara verteld. Nu komt Hij opnieuw.

Versijningen aan Abraham

We lezen van vijf momenten dat de Heere aan Abraham is verschenen of tegen hem heeft gesproken.

- De eerste keer dat de Heere Abram verscheen, was in Ur der Chaldeeën (Gen. 11:31- 12:3). Hij had hem toen de opdracht gegeven Ur der Chaldeeën te verlaten.

De Heere had hem ook een belofte gegeven. Abram zou een land krijgen en een nageslacht, ook al was Sarai onvruchtbaar. En het belangrijkste: uit zijn nageslacht zou de lang beloofde Messias voortkomen. *Wees een zegen*, had de Heere gezegd. *En in u zullen alle geslachten des aardrijks gezegend worden.*

- De tweede keer dat de Heere hem verscheen, was nadat Lot bij hem vandaan was gegaan (Gen. 13:14-17). De Heere had Zijn belofte vernieuwd. Hij had beloofd dat Abrams zaad zou zijn *als het stof der aarde*; zo talrijk.

- Bij de derde versijning had de Heere gezegd, dat zijn zaad zou zijn *als de sterren des hemels*; zo talrijk, maar ook zo heerlijk.

- Nu, kort geleden, Abram was toen negenennegentig jaar, was de Heere opnieuw (voor de vierde keer) gekomen. Hij had Abram een nieuwe naam gegeven, Abraham. De naam van Sarai (= 'mijn vorstin') moest Abraham veranderen in Sara ('vorstin'), want vorsten zouden uit haar voortkomen. De Heere had een verbond met Abraham gemaakt (*Ik zal Mijn verbond oprichten tussen Mij en tussen u en tussen uw zaad na u, in hun geslachten, tot een eeuwig verbond, om u te zijn tot een God en uw zaad na u* Gen. 17:7) en hem het teken van de besnijdenis gegeven. Ook had Hij de tijd genoemd, wanneer Sara haar kind zou baren: *in het andere jaar*. De vervulling van de belofte was nu heel dichtbij. Abraham had het Woord van de Heere, hoe onmogelijk ook voor mensen, geloofd.

- En deze ontmoeting is de vijfde keer.

Bij iedere versijning maakte de Heere de belofte aantrekkelijker: een zaad; een zaad *als het zand der zee*; uw zaad zal zijn *als de sterren* (mooier dan zand). En de laatste keer sprak de Heere over Zijn verbond, een verbond van eeuwigheid. Daarom ook kwam dat Zaad, de Heere Jezus.

Sara

Sarai (= 'mijn vorstin') was de dochter van Thera. Zij was getrouwd met Abram, die een halfbroer van haar was (ze hadden wel dezelfde vader, maar niet dezelfde moeder, zie ook Genesis 20:21). Sarai wist van de belofte die de Heere aan Abram had gedaan en het spreken in zijn leven. In het geloof was ze met hem mee op reis gegaan.

Saraï was echter onvruchtbaar en alleen door een wonder zou er uit haar een kind geboren kunnen worden. Het is in haar leven dan ook de grote worsteling geweest, of het kind wat de Heere Abram beloofd had, ook háár kind zou zijn (of dat het misschien uit een andere vrouw zou geboren worden). Als er geen kind geboren wordt, stelt zij Abram dan ook voor om met haar dienstmeisje Hagar te trouwen; het kind dat daaruit geboren zal worden, zal dan háár kind zijn.

Na vijftig jaar komt de Heere echter opnieuw. Hij vernieuwt de belofte en belooft Abram een zoon, die uit Sara geboren zal worden. Zij zal daardoor ook een moeder worden van de Heere Jezus, Die uit haar zoon zal geboren worden. Niet alleen Abraham krijgt dan een nieuwe naam, maar ook Sara. Ze is dan negenentachtig jaar. En dan verschijnt de Heere om het ook Zelf aan Sara te vertellen. Maar Sara kan het niet geloven en ze lacht.

Inhoud van de belofte / om Wie het nu eigenlijk gaat bij die belofte

De Heere had Abraham een land, een zoon, maar bovenal de Messias beloofd. Daar ging het hem ten diepste ook om. Daarover kunnen we ook lezen in Hebr. 11:8 -10, 13-16.

Toen Abraham stierf had hij in het land Kanaän alleen een grafspelonk. En hij had een zoon en kleinzonen. Maar Abraham had verder mogen zien. Hij had door het geloof de dag van Christus mogen zien, de komst van de Heere Jezus, Die in het paradijs al aan Adam en Eva beloofd was.

Daarover lezen we ook Johannes 8:56, waar de Heere Jezus van Abraham getuigt: *Abraham, uw vader, heeft met verheuging verlangd, opdat hij Mijn dag zien zou; en hij heeft hem gezien en is verblijd geweest.*

Abraham heeft niet alleen de belofte geloofd, hij heeft door het geloof ook de vervulling mogen zien. Toen Izak geboren werd, heeft Abraham door Izak heen de geboorte van de Heere Jezus mogen zien. Zoals de Heere de belofte van dat Izak geboren zou worden vervulde, zou Hij ook de belofte van de geboorte van de Zaligmaker waar maken.

En zoals de Heere één belofte waar maakte en vervulde, was Hij ook machtig én getrouw alle andere beloften waar te maken en te vervullen. Hieruit blijkt *dat het geloof een vaste grond is van de dingen die men hoopt en een bewijs van de zaken, die men niet ziet* (Hebr. 11: 1).

Eikenbossen van Mamre

Bij de eikenbossen van Mamre (of More) moeten we niet denken aan bossen, zoals wij die in ons land hebben. Het is misschien maar een enkele boom of struik geweest. 'Terebinten' (of eikenbomen) zijn geen hoge bomen, maar wel hebben ze een brede kruin, waardoor ze veel schaduw geven.

Mamre lag bij Sichem, de eerste plaats waar Abraham zijn tent opsloeg toen hij uit Ur der Chaldeeën kwam. Daar is de Heere hem verschenen. Abraham heeft daar voor het eerst een altaar gebouwd, waarmee hij die plaats aan de Heere en Zijn dienst wijdde. Later is hij er regelmatig teruggekomen totdat hij zich er uiteindelijk heeft gevestigd.

Tenten

Een tent bestond uit twee gedeelten. In het ene gedeelte woonden de mannen, in het andere gedeelte woonden de vrouwen. Deze gedeelten waren door een dun tentdoek van elkaar gescheiden. Boven de deur van de tent was een luifel, waardoor je in de schaduw zat en door de wind mogelijk nog wat verkoeling kreeg.

Herbergzaamheid / gastvrijheid

In het land Kanaän was de gastvrijheid heel groot. Dat moest ook wel, want iemand die alleen reisde, was een gemakkelijke prooi voor rovers en wilde dieren. Een vreemdeling was eigenlijk een machteloos en rechteloos iemand als hij onderweg was. Herbergen waren er nog niet. Buiten slapen op het open veld was veel te gevaarlijk. En ook rondtrekkende bedoeïenstammen vormden een groot gevaar. Daarbij kwam dat in die tijd het land niet werd geregeerd door één regering. Overal waren 'losse steden' waarover een koning regeerde. Er waren dus ook geen wetten die overal golden. Het was dan ook heel gebruikelijk dat reizigers bij een huis aanklopten als ze iets nodig hadden of wilden overnachten.

De ogen van Abraham worden steeds meer geopend voor Wie er nu eigenlijk bij hem op bezoek is gekomen

Abraham krijgt bezoek, maar weet eerst nog niet Wie hem bezoekt. Hij gebruikt de gewone aanspraak: 'Mijnheer'. Het besef dat die ene Man de Heere is, is langzaam in hem gaan groeien. Door de woorden die deze ene Man spreekt, laat de Heere zien Wie Hij is. Later zal ook blijken wie die twee andere mannen zijn.

Een paar van die momenten zijn de volgende.

-De Heere vraagt hem naar zijn vrouw, Sara. Zo'n vraag stelde men normaal gesproken jet. Daarbij komt dat niemand wist dat Abrahams vrouw Sara heette; die naam had ze nog maar kortgeleden van de Heere gekregen. En ook kon een vreemdeling niet weten dat Abraham en Sara geen kind hadden.

-De Heere hernieuwt Zijn belofte. Hij zegt dat Sara het andere jaar, als Hij weder zal komen, een zoon zal hebben.

- Als Sara in stilte heeft staan lachen, wat voor niemand zichtbaar was, toont Hij dat Hij de Alwetende is door te vragen: *Waarom heeft Sara gelachen? Zou iets voor de HEERE te wonderlijk zijn?*

En dan het grote wonder: de Heere neemt Zijn belofte niet terug, maar bevestigt die. *Over een jaar zal Ik wederkomen en Sara zál een zoon hebben.*

Maaltijd

Abraham stelt zijn Gasten voor 'een bete broods' bij hem te eten. Met 'brood' wordt allerlei soort van eten bedoeld.

In vers 4 t/m 8 wordt uitgebreid vermeld wat Abraham en Sara allemaal gaan doen en klaar gaan maken voor deze vreemdelingen.

Abraham geeft hen water. Dat heb je nodig om te drinken – in Kanaän is het heel heet - maar ook om je voeten te wassen – de wegen daar zijn altijd heel stoffig.

Het is warm, dus geeft hij hen een plaats onder de boom, zodat ze in de schaduw uit kunnen rusten.

Abraham haast zich naar de tent, naar Sara. Ze moet van meelbloem - het beste en fijnste meel dat er was - koeken maken (dit waren ronde broden, die op een hete haard onder of op kolen, of in hete as gebakken werden). Hiervoor moet ze drie maten meelbloem gebruiken. Een maat was ongeveer zeven liter, drie maten was dus ruim 22 liter. Dit is veel te veel voor het aantal gasten dat Abraham krijgt, maar het tekent wel zijn gulheid en vriendelijkheid.

Dan gaat Abraham ook nog naar zijn kudde en zoekt daar een kalf uit; ook dat is het beste wat er is, het meest malse vlees. Dat geeft hij aan zijn knecht om dat klaar te maken. (Dit was geen werk voor Sara. Calvijn merkt hierbij op 'dat ieder zijn eigen taak had'.)

Als alles klaar is – en dat heeft wel even geduurd – neemt Abraham boter en melk, de koeken en het vlees (het klaargemaakte kalf), en geeft het de vreemdelingen. Zelf staat hij erbij om te zien of er misschien nog iets ontbreekt. Abraham geeft zijn gasten niet alleen het beste dat hij heeft, maar het is ook een overvloedige maaltijd. Wat daarvan overbleef was voor het huisgezin en de dienstknechten en dienstmeisjes.

De les daarin voor ons

De Heere gebiedt in Zijn wet dat we onze naaste lief moeten hebben als onszelf. Daar hoort ook de vreemdeling bij.

De vreemdeling neemt in Gods Woord dan ook een belangrijke plaats in. Hij wordt door de Heere beschermd. Later zal de Heere het volk van Israël eraan herinneren dat ze zelf ook een vreemdeling zijn geweest in een vreemd land. Exodus 23:9: *Gij zult ook den vreemdeling niet onderdrukken; want gij kent het gemoed des vreemdelings, dewijl gij vreemdelingen geweest zijt in Egypteland.* Daarom ook kreeg de vreemdeling bescherming in Israël en waren er zelfs speciale wetten. Van Abraham zelf wordt ook regelmatig gezegd dat hij als vreemdeling heeft verkeerd in Kanaän.

Ook de Heere Jezus heeft het over de vreemdeling. Zie bijvoorbeeld Mattheüs 25:35, 38, 43 en 44.

En in Psalm 146 staat: *DE HEERE bewaart de vreemdelingen; Hij houdt den wees en de weduwe staande* (Psalm 146:9). Ze worden hier en op meer plaatsen in één adem genoemd met de weduwe en de wees.

De Heere wil dat we voor hen zullen zorgen. Dat geldt trouwen niet alleen de vreemdeling, maar alle mensen.

Hoe gaan wij om met vreemdelingen? Hoe gaan wij om met gasten? Wat doen we als er vreemdelingen in de kerkdienst komen? Zijn we dan gastvrij? Zeggen we ze gedag, spreken we ze aan en zijn we behulpzaam?

In zijn algemeenheid: Hoe gaan wij met mensen om? Zijn we behulpzaam? Zijn we vriendelijk tegen hen? En ook: Hoe gaan wij - als kinderen - om met kinderen die anders zijn dan wij? (Dat kan overigens op allerlei gebied zijn: gedrag, kleding, gaven van gezondheid en verstand.)

De Heere verschijnt in een menselijke gedaante en eet

In dit hoofdstuk verschijnt de Heere in een menselijke gedaante (dat geldt ook voor de engelen). En Hij heeft gegeten. Augustinus zegt daarover zo mooi: 'Er is een verschil tussen wat de Heere dóet en wat de Heere kán.' Dat betekent dat de Heere geen voedsel nodig heeft zoals wij. Maar als Hij wil, wél eten kán.

Onwetend engelen geherbergd

Paulus schrijft aan de Hebreeën in hoofdstuk 13:2 *Vergeet de herbergzaamheid niet; want hierdoor hebben sommigen onwetend engelen geherbergd. Dit geldt ook voor Abraham in dit hoofdstuk. Ja, zelfs nog meer. Want Abraham kreeg niet alleen bezoek van engelen, maar van de Heere Zelf.*

Iets voor de HEERE te wonderlijk?

We komen deze uitspraak vaker tegen in de Bijbel. Als de engel aan Maria de boodschap heeft gebracht dat zij moeder zal worden van de Heere Jezus, vertelt hij haar aan het eind dat Elisabet haar niet ook een kind verwacht in haar ouderdom. En dan zegt hij zegt: *Want geen ding zal zij bij God onmogelijk zijn* (Luk. 1:37).

Als Jeremia van de Heere de opdracht krijgt een akker te kopen – en dat terwijl de stad omsingeld is door vijanden die Jeruzalem en het hele land binnen korte tijd zullen veroveren – bidt Jeremia: *HEERE, geen ding is U te wonderlijk* (Jer. 32:17). De Heere antwoordt hem in vers 27 met: *Zie, ik ben de HEERE, de God van alle vlees; zou Mij enig ding te wonderlijk zijn?*

Ook in Zacharia 8:6 lezen we iets soortgelijks: *Alzo zegt de HEERE der heerscharen: Omdat het wonderlijk is in de ogen van het overblijfsel dezes volks in deze dagen, zou het daarom ook in Mijn ogen wonderlijk zijn? spreekt de HEERE der heerscharen.*

We kunnen ook denken aan de geschiedenis van de aankondiging van de geboorte van Simson (Richt. 13:18). Daar zegt de Heere van Zichzelf als Manoach en zijn vrouw Hem naar Zijn Naam vragen, dat die *Wonderlijk* is.

En als de rijke jongeling bedroefd is weggegaan en de discipelen de Heere Jezus vragen: *Wie kan dan zalig worden?* zegt de Heere: *Bij de mensen is dat onmogelijk, maar bij God zijn alle dingen mogelijk.* (Matth. 19:26).

Of zoals Lukas het schrijft: *De dingen, die onmogelijk zijn bij de mensen, zijn mogelijk bij God* (Luk. 18:27).

In Genesis 18 kunnen de woorden *Zou iets voor de HEERE te wonderlijk zijn?* ook betekenen: *Zou enig ding voor de HEERE verborgen zijn?* Dan is Gods alwetendheid hier tot troost.

Sara's geloof in Gods trouw

In Genesis 21 staat: *De HEERE bezocht Sara.* In Hebreeën 11 lezen we *dat Sara kracht ontving om te baren.* Er staat daar een getuigenis van haar: *dat ze Hem getrouw achtte, Die het beloofd had.* Het is in de maanden nadat de Heere verschenen was en Sara Zijn woord niet geloofde, wel veranderd. Sara is bij de belofte terechtgekomen. Ze mocht toch weer geloven. Geloven, dat de Heere alles kan en dat Hij de Getrouwe is Die doet wat Hij zegt. Dat lag niet aan Sara, maar daar zorgde de Heere voor. Hij houdt Zelf het geloof in stand en haalt het ook weer tevoorschijn; ook steeds weer opnieuw. De HEERE staat voor Zijn eigen werk in. Hij blijft de Getrouwe.

Belijdenisgeschriften

Gods trouw: wat de Heere beloofd heeft, zal Hij ook zeker doen, hoe onmogelijk het ook lijkt te zijn, maar Zijn Naam is HEERE.

Heidelbergse Catechismus

- Zondag 7, vr. 21, Een waar geloof is niet alleen een stellig weten of kennis (...) maar ook een vast vertrouwen (...) alleen om der verdienste van Christus' wil.
- Zondag 9, Dat de eeuwige God en Vader van onze Heere Jezus Christus om Zijns Zoons Christus' wil mijn God en mijn Vader is, op Welke ik alzo vertrouw...
- Zondag 10, De voorzienigheid Gods: de almachtige en alom tegenwoordige kracht Gods vr. 22, al wat ons in het Evangelie beloofd wordt.
- Zondag 23, vraag 59 en 60, door het geloof rechtvaardig voor God.

Vraag 112, het negende gebod: 'Gij zult geen valse getuigenis spreken tegen uw naaste.' Dat is:

Dat ik allerlei liegen en bedriegen als eigen werken des duivels vermijde...

Nederlandse Geloofsbelijdenis

- art. 18, dat God de belofte die Hij de oudvaderen gedaan had door de mond Zijner heilige Profeten, volbracht heeft ...

Dordtse Leerregels

- Hoofdstuk 2 art. 8, dat God de Zijnen getrouwelijk bewaart ...
- Hoofdstuk 5 art. 3, maar God is getrouw, Die hen in de genade, hun eenmaal gegeven barmhartiglijk bevestigt en ten einde toe krachtiglijk bewaart.

Antwoorden bij werkboekje -10

Weet je het nog?

Kies uit: waar of niet waar

Hieronder staan 12 zinnen. Lees de eerste zin. Kies uit: waar of niet waar. Zet er een rondje omheen. Doe dat met alle zinnen.

1.	Abraham en Sara wonen in het land Kanaän.	waar
2.	Ze wonen bij een dennenboom in Mamre.	niet waar
3.	De Heere heeft Abraham een kind beloofd.	waar
4.	Sara kon eerst wel kinderen krijgen, maar nu niet meer.	niet waar
5.	Abraham is nu bijna honderd jaar en Sara bijna negentig jaar.	waar
6.	Op een dag komt de Heere met één engel bij Abraham op bezoek.	niet waar
7.	Als ze gegeten hebben, vraagt de Heere waar Sara is.	waar
8.	Sara is in de tent en geeft antwoord.	niet waar
9.	Dan zegt de Heere dat Sara over twee jaar een kind zal krijgen.	niet waar
10.	Sara hoort het en lacht zachtjes, zodat niemand het hoort.	waar
11.	Maar de Heere zegt: Waarom heeft Sara gelachen?	waar
12.	Sara komt tevoorschijn en zegt eerlijk dat ze dat gedaan heeft.	niet waar

1. Voor Sara was het eigenlijk onmogelijk dat ze nog een kind zou krijgen. Dat komen we meer tegen in de Bijbel.

a. Zoek bij de volgende vader en moeder op, wie hun kind was; en ook waarvoor de Heere dat kind later wilde gebruiken (gebruik voor de vakken die bij elkaar horen dezelfde kleur).

Zacharias en Elisabet	Simson	Richter en profeet; hij mocht David tot koning zalven
Izak en Rebekka	Jozef en Benjamin	Voorloper van de Heere Jezus
Hanna en Elkana	Johannes de Doper	Voorvader van de Heere Jezus
Manoach en zijn vrouw	Jakob	Richter, die zijn volk verlost van de vijanden
Jakob en Rachel	Samuël	Stamvaders van het volk van Israël, waaruit de Heere Jezus zou geboren worden

b. Kijk nu eens naar de laatste kolom. Wat valt je op?

Die wonderlijke geboortes hadden allemaal te maken met de komst van de Heere Jezus en Zijn Rijk.

c. Heeft dat vandaag ook nog betekenis? (Wat betekent dat dan als er vandaag kinderen worden geboren? Waarom is dat?)

Het Koninkrijk van de Heere is nog niet vol!

d. En wat betekent dat dan voor jou?

Dat betekent dat jij ook nog bekeerd kunt worden, een nieuw hart kunt krijgen. En, als je een hart hebt dat de Heere liefheeft, vraag dan maar aan Hem of jij ook in Zijn Koninkrijk mag werken, zodat er nog meer mensen de Heere leren kennen en Zijn Koninkrijk mogen komen.

2. Gastvrijheid.

a. Wat is dat?

Dat andere mensen – gasten – welkom zijn, en dat we dat ook laten merken. Dat je voor ze zorgt. En dat kan op allerlei manieren.

Dat begint al bij de manier, waarop wij met anderen omgaan. Zijn we vriendelijk tegen anderen? Helpen we anderen? Zorgen we voor anderen? Maken we een praatje met anderen?

Het kan ook door anderen uit te nodigen om samen ergens heen te gaan. Of door ze bij ons thuis uit te nodigen, om samen iets te doen, of samen te eten.

b. Bij jullie in de klas komt een meisje of jongen uit een ander land. Wat zou jij voor hem of haar kunnen doen?

Vriendelijk zijn tegen anderen. Een praatje maken. Anderen helpen als je merkt of denkt dat ze hulp nodig hebben. Je kan ook anderen ergens mee naar toe nemen, bijvoorbeeld naar de vereniging of de kerk. Of ze bij jullie thuis uitnodigen om samen iets te doen, of samen te eten.

c. Wat doe jij?

Dit is een heel persoonlijke vraag. Het ene kind is spontaner dan het andere. Het ene kind zal meteen op een nieuw kind afstappen terwijl het andere eerst afwacht. Laat de kinderen maar komen met hun verhaal. Geef echter geen oordeel!

3. Sara zei: 'Ik heb niet gelachen'. Wat doe jij als je iets gedaan hebt en het wordt ontdekt?

Wat kies jij? Waarom?

Dan zeg ik ook dat ik het niet gedaan heb.

Ik zeg eerlijk, dat ik het gedaan heb.

Antwoord:

Dit antwoord zal per kind verschillen. Er zullen kinderen zijn die zeggen dat ze ook zouden doen wat Sara deed: ontkennen als je iets verkeerd gedaan hebt. Vaak is dat uit angst voor straf of omdat iemand zich schaamt.

Mogelijk zullen er ook kinderen zijn die zeggen dat ze het eerlijk zouden vertellen. Belangrijk is dan, om te laten vertellen waarom ze dat zouden doen. De Heere wil dat we eerlijk zijn en dat we verkeerde dingen, zonden, eerlijk belijden. Dat we ook betrouwbaar zijn, dat anderen ons kunnen vertrouwen als we iets zeggen, hoe moeilijk dat (misschien) ook is.

4. Geloof/ongeloof

Hier staat Hebr. 11 vers 11. Lees deze tekst samen.

'Sara heeft kracht ontvangen en boven de tijd van haar ouderdom heeft zij gebaar; overmits zij Hem getrouw heeft geacht Die het beloofd had.

a. Probeer eens met eigen woorden te zeggen wat hier staat.

Sara heeft kracht gekregen om een kindje te krijgen, ook al was ze eigenlijk te oud om nog kinderen te krijgen. Dat kwam, omdat ze geloofde dat de Heere getrouw is. Dat Hij alles kan en dat Hij doet wat Hij belooft.

b. Wat is het verschil met wat we in Genesis 18 over haar lezen?

Hier staat dat ze geloofd heeft. In Genesis 18 staat juist dat ze het niet geloofde...

c. Hoe kwam dat?

Daar heeft de Heere Zelf voor gezorgd.

Puzzel

Antwoord: Zou iets voor de HEERE te wonderlijk zijn?

Antwoorden bij werkboekje +10

Weet je het nog?

Weet je het nog?

Hieronder staan 12 zinnen. Zoek in het vak onderaan het goede woord en vul het in.

1. Abraham en Sara wonen in het land **Kanaän**.
2. Ze wonen bij de eikenbossen van **Mamre**.
3. De Heere had Abraham een **kind** beloofd.
4. Abraham is nu bijna **honderd** jaar en zijn vrouw bijna **negentig** jaar.
5. Op een dag komt de Heere met twee **engelen** bij Abraham op bezoek.
6. Eigenlijk komt Hij nu speciaal voor **Sara**.
7. Als de Heere aan Abraham vraagt waar zijn **huisvrouw** is, zegt hij: In de **tent**.
8. Dan belooft de Heere dat Sara over een jaar een **zoon** zal hebben.
9. Als Sara het hoort, begint ze zachtjes te **lachen**, omdat ze het niet **gelooft**.
10. Wanneer de Heere dan vraagt waarom ze dat gedaan heeft, **ontkent** ze dat ze dat gedaan heeft.

1. Sara kon geen kinderen krijgen. Dat komen we meer tegen in de Bijbel. Probeer eens of je erachter kunt komen welk kind de volgende ouders kregen. En ook waarvoor de Heere hun kind later wilde gebruiken.

a. Zoek bij de volgende vader en moeder op, wie hun kind was.

Schrijf in de laatste kolom op, waarvoor de Heere dat kind later wilde gebruiken.

Zacharias en Elisabet	Johannes de Doper	voorloper van de Heere Jezus.
Izak en Rebekka	Jakob	voorvader van de Heere Jezus.
Hanna en Elkana	Samuël	Richter en profeet, die David tot koning mocht zalven
Manoach en zijn vrouw	Simson	Richter, die zijn volk verlost van de vijanden
Jakob en Rachel	Jozef en Benjamin	Stamvaders van het volk van Israël, het volk waaruit de Heere Jezus geboren zou worden.

b. Kijk nu eens naar de laatste kolom. Wat valt je daar op?

Die wonderlijke geboortes hadden allemaal te maken met de komst van de Heere Jezus en Zijn Rijk.

c. Heeft dat vandaag ook nog betekenis? (Wat betekent dat dan als er vandaag kinderen worden geboren? Waarom is dat?)

Het Koninkrijk van de Heere is nog niet vol!

d. En wat betekent dat voor jou?

Dat betekent dat wij ook nog bekeerd kunnen worden, een nieuw hart kunnen krijgen. En, als je een nieuw hart hebt, vraag dan maar aan de Heere of jij ook in Zijn Koninkrijk mag werken, zodat nog meer mensen de Heere leren kennen en in Zijn Koninkrijk mag komen.

2. Gastvrijheid.

- Wat zou jij dat doen als er bij jullie in de klas of op de vereniging of in de kerk een jongen of meisje uit een ander land zou komen?
- Wat zou jij voor hem of haar kunnen doen?
- Wat zou je zelf fijn vinden als je op een nieuwe school kwam, waar je niemand kende? Wat zou je graag willen, hoe de kinderen dan tegen je deden?
- Met welke tafel van de wet heeft dat te maken? (Zoek eens op: HC Zondag 2, vraag en antw. 4, Zondag 40, vraag 107).

Antwoord:

- Antwoorden kunnen per kind verschillen. Er zullen kinderen zijn die heel spontaan zijn en met nieuwe kinderen makkelijk een praatje maken. Anderen zullen schuchterder zijn en niet zo makkelijk een praatje beginnen. Het gaat er echter vooral om dat ze zich zo gedragen dat anderen zich welkom voelen. Dat ze vriendelijk zijn.
- Vriendelijk zijn. Een praatje maken. Behulpzaam zijn. Dat kind erbij betrekken bij wat jullie doen. Bijvoorbeeld hem/haar in de pauze niet alleen laten staan/zitten.
- Dat de kinderen vriendelijk tegen je zijn en je helpen. Dat ze een praatje met je maken en je niet alleen laten.
- De tweede tafel van de wet: je naaste liefhebben als jezelf.

3. Sara zei dat ze niet had gelachen.

- Wat deed Sara daar?
- Waarom deed ze dat?
- Tegen welk gebod zondigde ze? (Zoek eens op H.C. Zondag 43, vraag 112)
- Waarom is dat zo erg? (Hoe wordt dat in vraag 112 zelfs genoemd?)

Antwoord:

- Liegen.
- Ze was geschrokken en ze schaamde zich.
- Tegen het gebod dat we geen valse getuigenis mogen spreken.
- daarmee doen we de Heere verdriet. Hij wil dat we eerlijk zijn. In het negende gebod gaat het over vals (verkeerd) getuigenis geven. Liegen en bedriegen worden daar zelfs 'eigen werken van de duivel' genoemd)

4. Geloof/ongeloof

Hieronder staat Hebreëen 11 vers 11. Lees hem samen.

'Sara heeft kracht ontvangen en boven de tijd van haar ouderdom heeft zij gebaar; overmits zij Hem getrouw heeft geacht Die het beloofd had.

- Probeer eens met eigen woorden te zeggen wat hier staat.
- Wat is het verschil met wat we in Genesis 18 over haar lezen?
- Hoe kwam dat?

Antwoord:

- Ook al was Sara eigenlijk al te oud. toch heeft ze nog een kindje gekregen. Ze vertrouwde op de Heere en geloofde dat Hij haar kon helpen en dat Hij dat ook zou doen. Dat Hij zou doen, wat Hij beloofd had.
- In Genesis geloofde ze het woord van de Heere niet. In deze tekst staat dat ze het wel geloofde.
- De Heere had ervoor gezorgd dat ze toch weer geloofde.

Puzzel

Wat lees je?

1*	2	3	4
V	o	o	r

5	6
d	e

7*	8*	9*	10*	11*
H	E	E	R	E

12	13
i	s

14	15	16	17	18
n	i	e	T	s

19	20
t	e

21	22	23	24	25	26	27	28	29	
w	o	n	d	e	r	l	i	j	k

Daniël

Thema: Daniëls maaltijd in Babel

Toelichting op het thema

Dit jaar gaan de vertellingen over 'Aan tafel!', maaltijden in de Bijbel. In deze schets gaat het over Daniël in Babel. Hij wilde zich niet verontreinigen met eten aan het koninklijke hof, want dat kon aan de afgoden gewijd en onrein zijn.

Doel van de vertelling

In deze vertelling horen we hoe Daniël door genade vast mocht blijven houden aan zijn geloof in God. En aan het koninklijke hof blijkt hoe de Heere dit wilde zegenen. Daniël en zijn vrienden zagen er na de opleiding beter en gezonder uit, maar ze waren ook veel wijzer dan alle andere wijzen van de koning.

De Heere zorgde voor Daniël en zijn vrienden. Let op de sleutelwoorden in Daniël 1: wat God **doet** en **geeft**. Vers 2: en de HEERE gaf. Vers 9: en God gaf. Vers 17: aan deze vier jongelingen nu gaf God. Benadruk dit richting de kinderen. In Daniël 1 lijkt op het eerste gezicht alles te draaien om de macht van Babel. Maar het is de HEERE Die alles doet en geeft. Zijn wil gebeurt.

Introductie van het thema voor de kinderen

Wat is wel goed voor je en wat is niet goed voor je om te eten?

Een aantal kinderen wordt geblinddoekt. Ondertussen worden er een aantal gezonde en ongezonde etenswaren klaargelegd die de kinderen mogen gaan proeven (bijvoorbeeld chips, snoepjes, komkommer, tomaat, wortel, chocola).

Praat er daarna met elkaar over welk eten hiervan wel en niet goed voor je is.

(Als je gebruik maakt van deze introductie, dan is er aan het einde van de vertelling een terugkoppeling te vinden om het onderscheid weer te geven waarom wij voor bepaald eten kiezen en waarom Daniël voor bepaald eten koos).

Zingen en lezen

Psalmen

- Psalm 119:3,5,53
- Psalm 4:4
- Psalm 81:12
- Psalm 32:4,6
- Psalm 90:8,9
- Psalm 145:5

Uit de bundel 'Tot Zijn eer':

- Lied 8 (Als 'g in nood gezeten)
- Lied 12 (Beveel gerust uw wegen)
- Lied 43 (Heer' wat wilt Gij dat ik doe)
- Lied 70 (Nooit kan 't geloof te veel verwachten)

Lezen

Daniël 1

(Dit is een vrij lang gedeelte om te lezen, maar het hele hoofdstuk komt terug in de vertelling. Eventueel kunnen de kinderen die dat willen om de beurt een vers lezen.)

Kerntekst

Daniël 1: 8a *Daniel nu nam voor in zijn hart dat hij zich niet zou ontreinigen met de stukken van de spijs des konings, noch met de wijn zijns dranks.*

Vertelling

“Ja, jij gaat ook met ons mee!” Daniël schrikt, hij wordt vastgepakt. En of hij nu wil of niet, hij moet meelopen. Wat erg! Hij wil helemaal niet mee! Hij wil geen gevangene zijn! Maar wat kan hij beginnen tegen de soldaten van de koning? Hij is immers nog maar vijftien jaar? Hij kan het wel proberen, maar de soldaten zijn toch sterker. En voordat hij wat kan doen, staat hij al geboeid bij de andere jongens. Ze moeten mee naar het verre Babel. Koning Nebukadnezar heeft Jeruzalem veroverd. En hij heeft een van zijn belangrijke knechten, de kamerling Aspenaz, de opdracht gegeven om een aantal jonge prinsen mee te nemen naar zijn land. “Luister goed”, heeft Nebukadnezar gezegd, “het moeten prinsen zijn. Knappe jonge mannen, die slim zijn en er goed uitzien.” En daarom staat er nu een groepje jongens bij elkaar. Zij moeten mee. Weg van hun ouders, weg van hun vrienden en weg uit hun land.

Daniël probeert nog een keer achterom te kijken, om een glimp op te vangen van de stad waar hij is opgegroeid. Misschien kan hij nog één keer zijn vader of zijn moeder zien. Maar nee, daar klinkt het al: “Doorlopen!” Daniël kijkt weer voor zich. Misschien is er diep in zijn hart wel een gebed: “Heere, wilt U meegaan?”

Na een wekenlange reis komen ze in Babel aan. Daniël is benieuwd wat hem hier te wachten staat.

Ze worden naar een mooi gebouw gebracht. Alles ziet er prachtig uit.

Maar ze zijn toch gevangenen? Moeten ze dan niet in de gevangenis? Nee, Nebukadnezar heeft een heel ander plan met hen. Daarom heeft Aspenaz alleen maar knappe prinsen meegenomen.

Er komt een man aanlopen. Aan zijn kleding kun je zien dat hij heel belangrijk is. “Ik ben Melzar de kamerling van de koning”, zegt hij. “Ik ga ervoor zorgen dat jullie een goede opleiding krijgen aan het hof van koning Nebukadnezar. Drie jaar lang zullen jullie les krijgen in geschiedenis, sterrenkunde, rekenen en nog andere belangrijke vakken.”

Nebukadnezar wil dat deze prinsen heel geleerd zullen worden en veel weten over Babel. De koning hoopt dat ze dan alles uit Jeruzalem zullen vergeten en helemaal Babylonisch worden. Dan kan de koning hen over een paar jaar goed gebruiken als hij invloed wil krijgen op de Joden.

Daar staan de vier Joodse jongens: Daniël, Hanánja, Misaël en Azárja. Daar staan ze bij het koninklijke hof in Babel. Ver weg van hun eigen land, ver weg van hun eigen familie. Maar gelukkig herinnert hun naam hen aan waar ze vandaan komen. Aan hun naam kan je horen dat ze Joden zijn. Dat ze de Heere, de God van Israël, dienen.

Maar dan vraagt Melzar: “Wat is jullie naam?” Daniël geeft als eerst antwoord: “Ik ben Daniël.” En ook zijn vrienden noemen hun naam.

Melzar knikt. “Voor we beginnen met jullie opleiding, ga ik jullie eerst een andere naam geven. Jullie eigen naam mogen jullie niet meer gebruiken. Jullie zullen vernoemd worden naar onze goden, de goden van Babel.” Hij wijst naar Daniël. “Jij heet voortaan Béltsasar. En Hananja heet voortaan Sadrach. Misaël heet voortaan Mesach en Azárja zal Abed-nego heten.”

De jongens kijken elkaar verschrikt aan. Raken ze nu ook nog hun naam kwijt? De naam die ze van hun vader en moeder hebben gekregen? De naam die hen herinnert aan hun God? Worden ze nu vernoemd naar de afgoden van Babel? Er is een stil verdriet in hun hart.

Maar Melzar is nog niet klaar met praten. “Jullie zullen heel goed verzorgd worden, het zal jullie aan niets ontbreken. Elke dag zullen jullie genoeg te eten en te drinken krijgen. Dat komt allemaal uit het koninklijk paleis. Want als jullie klaar zijn met jullie opleiding over drie jaar, dan wil de koning jullie zien. En dan moeten jullie er heel goed en gezond uitzien.”

Daar schrikt Daniël nog meer van. Dan moeten ze ook onrein vlees eten en ook dingen eten die aan de afgoden zijn geofferd! Dat mag helemaal niet! Dat wil ik helemaal niet! Want daarmee zal ik de Heere verdriet doen. In zijn hart bidt hij tot de Heere: “Wilt U ons helpen?”

Daniël kijkt Melzar aan. Zal hij wat durven zeggen tegen deze belangrijke man? Dan krijgt Daniël moed. “Wij willen leven naar de geboden van onze God. We willen Hem geen verdriet doen en we willen leven tot eer van

Hem." Daniël legt aan Melzar uit wat de wetten in Israël zijn. Dat ze geen onreine dieren mogen eten en ook niets mogen eten wat aan de afgoden is geofferd.

Zou jij het durven? Als niemand om je heen de Heere kent en dient? Dat je dan toch gehoorzaam wilt blijven aan de Heere? Daniël zal er vast en zeker om gebeden hebben, denk je niet? Dat mag jij ook doen.

Melzar heeft aandachtig geluisterd naar Daniël. Hij voelt diep in zijn hart respect voor deze jongeman. Maar aan de andere kant voelt hij ook de opdracht en daarmee de verantwoordelijkheid die de koning hem gegeven heeft. Hij zal ervoor moeten zorgen dat deze jongens er over drie jaar goed uit zullen zien. En dat ze gezond zijn. Als hij die taak niet goed volbrengt, zal hij door de koning gestraft worden. Hij zal zelfs onthoofd kunnen worden.

Hij legt het aan de jongens uit: "Ik vrees de koning die mij de opdracht heeft gegeven om jullie voortaan het eten voor te zetten. Als jullie dat niet zullen eten en er daardoor over drie jaar veel slechter uit zullen zien, dan krijg ik daarvan de schuld. Dat wil ik niet op mijn geweten hebben."

Daniël begrijpt dat het moeilijk is voor Melzar. Daarom zegt hij: "Probeer het dan tien dagen. Geef ons tien dagen water te drinken en groente en fruit te eten. En vergelijk ons dan met de jongens die wel het eten en drinken van de koning zullen nemen. Dan kunt u daarna kiezen welk eten het beste voor ons is."

Dat vindt Melzar goed.

En zo zitten de vier vrienden elke dag aan tafel. Ze krijgen net als de andere jongens les. Ze leren veel over de sterren en over de geschiedenis van Babel. Als het etenstijd is, krijgt iedereen genoeg te eten. De anderen krijgen wijn en vlees, zoals de koning het ook eet. Maar de vier vrienden uit Jeruzalem krijgen elke dag groente, fruit en water.

Het einde van de tien dagen komt in zicht. Wat zal Melzar ervan vinden? Wat zal hij zien?

Na tien dagen staan de jongens voor Melzar. Hij ziet gelijk het verschil. De vier vrienden zien er veel beter en gezonder uit dan de anderen! Hoe kan dat? De Heere zegent de vier vrienden. Zij vertrouwden op de Heere en geloofden dat Hij hen zou helpen. Dat doet de Heere altijd. Als je alleen komt te staan in het vertrouwen op God, laat Hij je niet alleen. Hij is er altijd.

Nu Melzar hen ziet, durft hij het aan om voortaan de vier vrienden hun eigen eten voor te zetten.

De Heere zorgt voor Daniël en zijn vrienden. Hij zegent het eten dat ze elke dag krijgen. Hij zegent ook hun studie. Ze worden heel wijs.

Na drie jaar moeten alle jongens bij koning Nebukadnezar komen. De koning wil zien hoe ze er uitzien en hij wil weten wat ze geleerd hebben. En wat blijkt? Daniel en zijn vrienden zien er nog beter uit dan de anderen. En wat hebben ze veel geleerd. Ze zijn zelfs wijzer dan de tovenaars en sterrenkijkers van de koning, ja wel tien keer zo wijs.

De vrienden krijgen een baan aan het hof van de koning. Voortaan moeten ze de koning raad geven als hij belangrijke beslissingen moet nemen.

Wat kunnen wij veel leren van Daniël. Hij werd gevangengenomen en naar een ander land gebracht. Maar de Heere ging met hem mee. Alles werd van hem afgenomen, zelfs zijn eigen naam. Maar hij mocht dicht bij de Heere leven. Het geloof in zijn God was diep in zijn hart. Dat konden ze niet afpakken.

En midden tussen alle verleidingen aan het koninklijke hof mocht Daniël vasthouden aan zijn geloof. Het was de Heere Die hem vasthield, Die hem ervoor bewaarde dat hij mee ging doen met de zonden die hij zag in het paleis. Die hem kracht gaf, zodat hij tegen de knecht van de koning durfde te zeggen dat ze liever ander eten zouden krijgen. En dat heeft de Heere gezegend.

Zo mogen wij ook alles van de Heere verwachten. We mogen bidden tot Hem. Hij heeft Daniël en zijn vrienden zo rijk willen zegenen. En Hij is gisteren en heden Dezelfde en tot in eeuwigheid.

*(Mocht je gebruik hebben gemaakt van de introductie op het thema: dan kan je er hier op terugkomen).
We hebben aan het begin van de middag/avond gezond en ongezond eten geproefd. Vaak vinden wij ongezonde dingen wel lekker. Maar we weten ook allemaal dat gezond eten beter voor ons is. Toch koos Daniël niet om die reden voor dit eten. Maar hij koos ervoor om de Heere te blijven dienen. Hij wilde niet het eten wat aan de afgoden geofferd of onrein kon zijn. Hij wilde leven tot eer van God. En daarom koos hij ervoor om geen vlees te eten. Want dan wist hij zeker dat hij geen onrein eten zou krijgen.*

Achtergrondinformatie bij het Bijbelgedeelte

Het Bijbelboek Daniël is geschreven door Daniël. Dat blijkt uit de ik-vorm die vaak in het boek voorkomt. De naam Daniël betekent 'God is mijn rechter'. Hij komt uit een koninklijk geslacht. Daniël is een veelbelovende jonge Joodse man als hij in 605 voor Christus wordt weggevoerd naar Babel. Daniël leefde ongeveer van 619 tot 536 voor Christus. Hij schreef zijn profetie tijdens de ballingschap in Babel.

Babel

Babel of Babylon is de hoofdstad van het Babylonische rijk. Dwars door de stad stroomt de rivier de Eufraat. De stad is omringd door een metershoge en kilometerslange muur. De poorten van de stad zijn vernoemd naar de verschillende Babylonische goden. De stad maakt een bloeiperiode door tijdens de regering van koning Nebukadnezar (Dan. 1-4).

Babylon wordt beschouwd als onoverwinnelijk. Dat blijkt niet zo te zijn. In 539 voor Christus veroveren de Perzen de stad (Dan. 5).

Ballingschap

Bij een ballingschap wordt een deel van de bevolking naar het land van de bezetter weggevoerd. Dat wordt ook wel deportatie genoemd. Denk maar aan de Tweede Wereldoorlog, toen Hitler heel veel Joden deporteerde naar kampen. Ook een groot deel van Israël is in ballingschap gegaan. De wegvoering in de Babylonische ballingschap voltrok zich in verschillende fasen. In 605 voor Christus vond de eerste wegvoering plaats (zie 2 Kon. 24:1-4 en Dan. 1:1-4). Met deze eerste wegvoering zijn Daniël, Hananja, Misaël en Azarja naar Babel gebracht. Zij zijn op dat moment nog tieners en nakomelingen van David.

Nebukadnezar wil deze jonge Joodse prinses opleiden aan het hof in Babel om invloed te krijgen op de Joodse adel. Deze opleiding duurt drie jaar. Daarna treden ze in dienst van koning Nebukadnezar.

De wegvoering van jonge mannen naar Babel is door Jesaja al voorgezegd (Jes. 39:7).

Naamsverandering van Daniël en zijn vrienden

Omdat hun Joodse namen herinneren aan namen van de God van Israël, krijgen ze in Babel nieuwe namen die verwijzen naar de goden van Babylon.

- Daniël (God is mijn Rechter) -> Béltsazar (Moge Bel het leven van de koning beschermen)
- Hananja (De Heere is genadig) -> Sadrach (Bevel van Aku)
- Misaël (Wie is wat God is?) -> Mesach (Wie is als Aku?)
- Azarja (De Heere heeft geholpen) -> Abed-nego (Dienaar van Nebo)

Rein en onrein eten

Daniël en zijn vrienden weigeren voedsel, omdat het eerst aan de Babylonische afgoden is gewijd. Volgens de Joodse wetten is het daarom onrein. Ook wordt niet gelet op het onderscheid tussen reine en onreine dieren (zie Lev. 4 en 14). Daniël en zijn vrienden willen heilig leven en niet opgaan in de leef- en eetgewoonten van Babel. Daarom vragen ze of ze alleen van het gezaaide mogen eten.

Belijdenisgeschriften

Heidelberse Catechismus

Zondag 34 vr./antw. 94

Zondag 44

Belijdenis de geloofs artikel 13

Antwoorden bij werkboekje -10

Weet je het nog?

1. Naar welk land werd Daniël weggevoerd?	Babel
2. Hij krijgt daar een opleiding aan het koninklijke ...?	Hof
3. Welke naam kreeg hij daar?	Beltsazar
4. Daniël wilde leven tot eer van ...?	God
5. Hoeveel vrienden had Daniël aan het hof?	Drie
6. Welke koning regeerde in Babel?	Nebukadnezar
7. Hoeveel dagen mochten ze het eten eerst proberen?	Tien
8. Hoeveel jaar duurde de opleiding?	Drie
9. Daniël en zijn vrienden zagen er uit.	Gezond

Oplossing:

God zegende Daniel

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16

Om over na te praten:

1. Daniël werd weggevoerd naar Babel. Hij moest ver bij zijn stad vandaan, ver bij zijn familie vandaan. Maar wat droeg hij mee in zijn hart?
Zijn geloof in God. De Heere die voor hem zorgt en met hem gaat, overal waar Daniël heen moet.
2. Waarom is het dapper van Daniël dat hij tegen de knecht van de koning durfde te zeggen dat hij liever niet het eten wilde dat ze aan het hof kregen? Hoe kon hij dat doen? Wat betekent dat voor jou?
*Omdat hij in een vreemd land was en ook nog een gevangene was. Verder diende niemand aan het hof de Heere.
De Heere gaf hem daarvoor de moed. Dat je de Heere altijd om hulp mag vragen. En dat de Heere je altijd wil helpen.*
3. Waarom was het voor de knecht van de koning heel moeilijk om naar Daniël te luisteren?
Als na drie jaar zou blijken dat Daniël en zijn vrienden er niet zo goed uit zouden zien, dan zou Melzar daar de doodstraf voor kunnen krijgen. Daaruit blijkt ook dat Melzar veel om Daniël gaf.
4. Als jij voelt dat je iets niet mag, omdat je er de Heere verdriet mee zult doen, wat doe je dan?
Bidden om kracht. Zeggen dat je het niet mag, omdat je christen bent. Zeggen dat je de Heere geen verdriet wilt doen.
5. Wat kunnen wij leren van Daniël?
Dat we altijd mogen en moeten doen wat de Heere van ons vraagt. En dat de Heere het wil zegenen als we in Zijn wegen mogen wandelen. Ook als we tegen de stroom in moeten gaan. Met God ben je altijd in de meerderheid.

Doolhof

Oplossing: Daniël en zijn vrienden dienden de Heere

Rebus

Oplossing: Doe uw mond wijd open en Ik zal hem vervullen

Deze tekst staat in Psalm 81. Deze tekst betekent voor ons dat we mogen en moeten bidden. En dat de Heere wil horen. Dat Hij ons op het gebed wil geven, mild en overvloedig.

In de Bijbel lezen we over Daniël dat hij ook steeds weer bad tot de Heere. En de Heere hielp hem en zegende hem.

Antwoorden bij werkboekje +10

Weet je het nog?

1. Naar welk land werd Daniël weggevoerd?	Babel
2. Hij krijgt daar een opleiding aan het koninklijke ...?	Hof
3. Welke naam kreeg hij daar?	Beltsazar
4. Daniël wilde leven tot eer van ...?	God
5. Hoeveel vrienden had Daniël aan het hof?	Drie
6. Welke koning regeerde in Babel?	Nebukadnezar
7. Hoeveel dagen mochten ze het eten eerst proberen?	Tien
8. Hoeveel jaar duurde de opleiding?	Drie
9. Daniël en zijn vrienden zagen er uit.	Gezond

Oplossing:

God zegende Daniel

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16

Om over na te denken

Wat doet deze oranje vis?

Hij zwemt tegen de stroom in.

Hoe zien we dit terug in het leven van Daniël?

Hij wil niet hetzelfde eten als de anderen aan het hof en vertelt dit ook eerlijk aan de knecht van de koning.

Terwijl niemand aan het koninklijke hof de Heere dient, doet Daniël dit wel en hij komt er ook voor uit.

Is het makkelijk wat deze vis doet?

Nee, het zou makkelijker zijn om met de anderen mee te zwemmen.

Wat betekent dit in jouw leven?

Dat je eerst van dood levend gemaakt moet worden, anders drijf je als een dode vis met de rest mee. Alleen een levende vis kan tegen de stroom in zwemmen!

Het is ook niet altijd makkelijk om voor je christenzijn uit te komen. Maar de Heere wil helpen, dat zagen we ook bij Daniël.

Kan je voorbeelden bedenken wanneer jij tegen de stroom in moest gaan?

Hier kunnen veel voorbeelden gegeven worden, denk aan: waarschuwen als je iemand hoort vloeken, je

vrienden willen kattenkwaad uithalen, maar jij wilt niet meedoen, voor je eten bidden in een restaurant, enz.

Onderstreep nogmaals dat je van nature geestelijk dood bent en meedrijft met de stroom mee. En dat je alleen tegen de stroom in kunt zwemmen als je levend gemaakt bent (noodzaak en wonder van wedergeboorte).

Doolhof

Oplossing: Daniel en zijn vrienden dienden de Heere.

Rebus

Oplossing: Doe uw mond wijd open en ik zal hem vervullen

Deze tekst staat in Psalm 81. Deze tekst betekent voor ons dat we mogen en moeten bidden. En dat de Heere wil horen. Dat Hij ons op het gebed wil geven, mild en overvloedig.

In de Bijbel lezen we over Daniël dat hij ook steeds weer bad tot de Heere. En de Heere hielp hem en zegende hem.